

ÉPÍTÉSZETI SZEMLE

SZERKESZTI: BOBULA JÁNOS.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VII., SZÖVETSÉG-U. 45.

hová a kéziratok küldendők.

✻ **Megjelen évenként 12 füzet.** ✻

Kéziratokat vissza nem küldünk.

ELŐFIZETÉS:

Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.

Hirdetéseket felvesz Singer Gyula hirdetési irodája,
IV., Irányi-utca 7. sz. a. (Kalap-utca sarkán.)

A KIÁLLITÁSI ÉPÜLETEK ESZTÉTIKÁJA.

(—) Az ezeréves Magyarország kiállításáról sok dicsérni valót és talán még több gáncsolni valót volt már alkalmunk írni. Nem lehetne ugyan azt mondanunk, hogy nem eléggé sikerült, annyit azonban mindenesetre koncedálnunk kell a dicséretelnél, hogy nem egy pontjában még sem méltó, habár nem is hazánk kulturális fejlettségéhez, legalább ama öntudatos előrelátáshoz, melynek a hason fejlettségű kulturális életet feltétlenül jellemeznie kellene.

A fegyelmezetlenség — mert e szó illik a legjobban kulturális életünkre jellemzőképpen — határozottan még utját állja nálunk annak, hogy számottevőleg szerepelhessünk a többi kulturnemzetek sorában. A még nem rég lezajlott gyermekévek rakoncátlanságának egynehány sajátos kitörése, más szóval a megállapodás kisebb nagyobb hiánya még a mi hibánk, a mely természetesen az évek múlásával el fog tűnni, de hogy jelenleg még létezik, azt lépten nyomon konstatálhatjuk, a mi különben nem is olyan nagy csoda és baj, mert hiszen alig pár évtized választ csak el attól, hogy kulturális fejlettség tekintetében még a kezdetnek is csak a kezdetén állottunk.

E fegyelmezetlenségnek nincs híjával építészettünk sem s ez szolgál magyarázatul és mentségeül ama nem kis számú botlásoknak és elszármásoknak, a melyek nálunk e tekintetben ugyszólván napirinden vannak s még a laikus elemnél is kétséget keltenek az iránt, hogy építészettünk az igazi művészet színvonalán állana.

A kérdés behatóbb fejtegetése messzire vezetne. A jelen alkalommal csupán azért hoztuk fel, hogy kritikánk ne kényszerüljön kétségbeejtő következtetésekre jutni, a mi semmi esetre sem volna indokolt és

jogos, nemcsak általánosságban, hanem a speciális esetben sem, a midőn a kiállítás épületeinek esztétikáját — tehát az építőművészet legékeesebb tulajdonságát — keressük és sajnosan — nem igen találjuk meg. E körülmény konstatálása méltán kelthetne megdöbbenést, ha megnyugvást nem lenénk a fent érintettekben.

Hogy pedig kiállítási építkezéseink esztétikája ugyancsak kicsi mértékben állja ki a kritikát, azt, a szép iránt igazi érzéssel bíró ember egy tekintetre is kényszerülve van észrevenni, annyira kirívó a hiány e tekintetben. Azt lehetne mondanunk, hogy a minket általánosságban jellemző fegyelmezetlenség ezredéves ünnepélyünk rendezésénél a képzőművészeti alkotásoknál, jelesen azok esztétikájánál domborodik ki a legerősebben, s bár nyomai a legpusztitóbban a szobrászati alkotásokat illetőleg található, másodszorban az építészet az, a mely valójához nem méltó módon jelentkezik.

A kiállítási épületek jelentősége jóval nagyobb, mint a hogy ideiglenes rendeltetésük után következtetni szabad volna. A teljes és pártját ritkító sikerre való törekvés az ily alkotásoknál kétszerte jobban kívánatos és szükséges, mint még az állandó rendeltetéssel bíró köz- és magánépületeknél. Különösen az esztétika lép itt előtérbe nagy igényű kívánalmakkal, mert annak híjával csakis léha, otromba építményekkel kerülünk szembe s így a legfőbb és legimpozánsabbnak kívánt hatás illuzóriussá válik.

A mi építészettünk ez irányban nem mutatkozik be valami különös előnnyel. Sajnálattal kell azt konstatálnunk s még nagyobb a sajnálkozásunk, hogy itt-ott egészen a paradicsomi egyszerűségre emlékeztető kezdetlegességekkel kívánnak

gyönyörködtetni. Az ily végleges elfajulások száma ugyan nem nagy, mert a javarésze eme épületeknek legalább a közepszerűség nivóján áll, hanem hogy ennyi is a szépnek — a részletek harmoniájának — nem csekély hátrányára van, azt hiszszük, fölösleges sokat feszegetni.

Kiállítási épületeinknek kimagaslóbb, a közepszerűséget meghaladó, sőt egyenesen a zseniálitást érintő pontja csupán egyetlen egy van: a történelmi főcsoport épülettömege. ALPÁR IGNÁC remek alkotása, — melyről már többször nyilatkoztunk teljes elismeréssel, — olyan, a mely a magyar építészet dicsőségére méltán szolgálhat és tervezőjének annyival inkább szerez elismerést, mert zseniálitásának ragyogását némileg szűk korlátok között kellett megvalósítania.

ALPÁR alkotása esztétikailag tökéletesen kiképzett mű, melyről a szépség derűje mosolyog reánk. Közvetetlen bája meglep s kedves harmoniája bámulatra ragad. És minél inkább elragad, noha másolatok alakjában, az igazán szép alkotás mosolygása, annyival nagyobb sívárságot érezünk magunk körül, midőn tekintetünk átsiklik az épületek többi során, a melyekről kevés kivétellel legfeljebb annyi az elismerni való, hogy legalább nem tulságos mértékben zavarják a szemet. Esztétikáról azonban szó sem lehet. A netalán szépen kigondolt

eszme a részletekben nyer komikus, fél-szeg kifejezést, a leggyakrabban pedig a részletek annyira a mennyre sikerült alakítása elvész az egésznek otromba, borzasztó tömegében. S a hol talán ugy a részletek, mint az egész alkotás egymásba olvadni látszik s a sikerült alkotás tüneményeit árulja el, amott esetleg ismét a környezet szól bele kirívóan és a kontár kezek eme beleszólása halomra dönti a szépnek még ama kis maradékát is, a melyet kifejezésre juttatni sikerült.

Az ily esztétikában természetesen nincs köszönet. Elvész, eltörpül, sőt egyenesen elrutul, mint a hogy elrutul a természet fönséges esztétikája, ha kontár kezek zavarják meg.

E cikk keretében kellene szólanunk még ama, a kiállítással kapcsolatos építkezésekről is, a melyeket «Ős Budavára» és «Konstantinápoly» néven mulató helyekül építettek élelmes vállalkozók. Ezekről azonban még kevesebb a mondani valónk, mert itt esztétikáról szólni már egyáltalában nem lehetséges. Otromba, ronda papiros alkotások ezek, a melyekért nem lesz kár, a mikor eltűnnek és a melyek szemléletében nincs köszönet, a mig fennállanak. A bosszuság bizonyos nemével szemléljük csak azokat, mint a hogy a tucatos poéták vicinális zöngeményeit szoktuk átszenvedni, mert az sem több a tucatos poézis enyelgésénél.

A TECHNIKUSOK ÉRDEKE.

Igen tisztelt szerkesztő úr! Becses lapjának legközelebbi számában egy cikket olvastam, a mely a mi technikusaink különösen sanyarú helyzetével foglalkozik, s igen helyesen ama következtetésekre jut a t. cikkíró ur, hogy technikusaink semmiképen sem érdemlik meg azt a mellőzést és ignorálást, a melyben részesülni «szerecsések».

Engedje meg ez alkalomból, tisztelt szerkesztő ur, hogy egy kérdést intézzek. Céлом nem a nyilvánosság utáni sóvárgás,*) hanem csakis egyedül az igaz ügy iránti vonzalom; s kérdésemet, a melylyel az alábbiakban leszek bátor egy pár sor-

ban minél rövidebben szives türelmét igénybe venni, nem is annyira az «Építészeti Szemle» érdemes szerkesztőjének szól, a ki lapjával a legnagyobb önzetlenséggel és kitartással szolgálja a mi ügyünket: a képzőművészetek érvényre juttatását, hanem inkább a képviselőnek, a kinek része van a haza ügyeinek elintézésében.

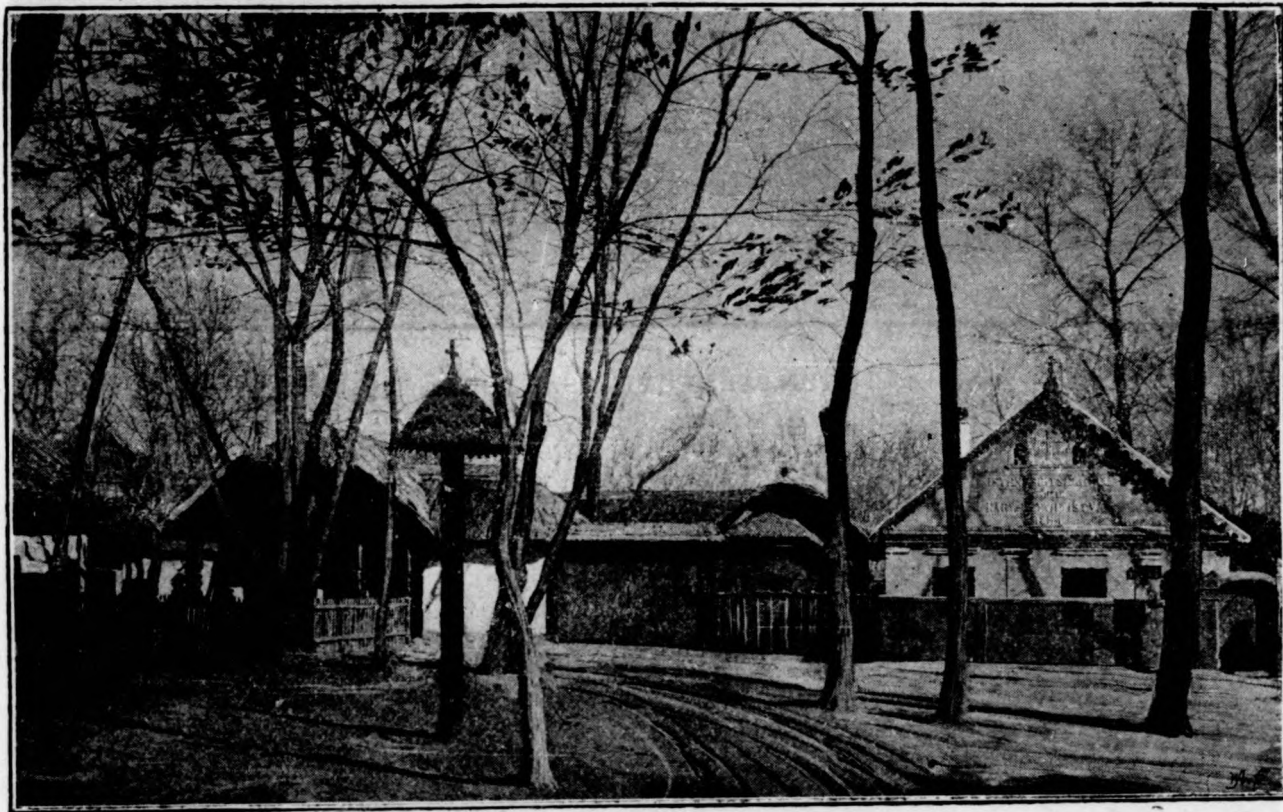
Igen tisztelt szerkesztő ur, őszintén szólva, hü olvasója vagyok becses lapjának, s mert a benne hangoztatott vezérelvek az enyéimmel és minden ez ügygyel komolyan foglalkozó ember vezérelveivel megegyeznek, mint célravezetőket és megfontolást igénylőket hangoztatni a magam részéről sem késém. Az eszméknek a sajtó útján való terjesztése mindenesetre a legnemesebb és legbiztatóbb aktusok egyike,

*) A mint látja sorait változatlanul kiadtuk, különösen azért, mert neheztelése van e lapok szerkesztője ellen; a ki fentartja magának, hogy legközelebb az ön soraira reflektálni fog. A Szerk.

minek egyik legszebb példája a sajnosan aktuálitással bíró technikus kérdés is, a melynek ugyancsak szükiben akad itt-ott a sajtó terén pártfogója, s így örökösen elakadni kényszerül a megvalósítás terén.

Mégis, — illetőleg éppen ezért nem tudom magamba fojtani csodálkozásomat hogy az igen tisztelt szerkesztő ur, a kinek módjában van ez ügyeket, főleg pedig az általam különösen kiemelt technikus kérdést, a melylyel mint már műszaki embernek is rokonszenveznie kell, a sajtó terén kívül, ha nem is teljesen figyelmen kívül hagyja, mindazonáltal méltánytalanul csekély támogatásban részesíti ezt az igaz ügyet magában a parlamentben, tehát a

eme igaz ügynek a támogatása nem is annyira háladatlan és meddő munka lehet, mint a hogy esetleg az igen tisztelt szerkesztő ur gondolja és visszariad tőle. Hiszen ott látom HIERONYMIT a miniszteri székben, a ki par excellence tehnikus, és ott vannak mások, sokan, igen sokan, technikus emberek, a kiknek van szavuk, van befolyásuk, — ugyan kérem, mért nem állanak össze, miért hallgatnak? Igaz ügynek védelmére kelni nem szégyen, de erény, ha megalázkodásba is kerül. De sőt nem is közönyös dolog, a mely felett napirendre lehetne térni, hanem kötelesség. Kötelessége mindama műszaki embereknek, a kik vezérszerepre hivatvák.

PALÓCHÁZ ÉS A FALU.

legfontosabb fórumon. Vagy talán mégsem annyira égető és fontos a technikai kar ügye, mint a hogy általánosságban hiszszük, s hiszi magának az igen tisztelt szerkesztő urnak becses lapja? Azt hiszem, semmi esetre. Az ügy a legkomolyabb ügyek egyike, a mint azt helyesen becses lapjában kifejtve olvasom.

És mert a kérdés fontosságát talán kelletén túl is hangsúlyozandónak vélem, becses engedelmével még egy lépéssel tovább megyek. Ugy találom ugyanis, hogy

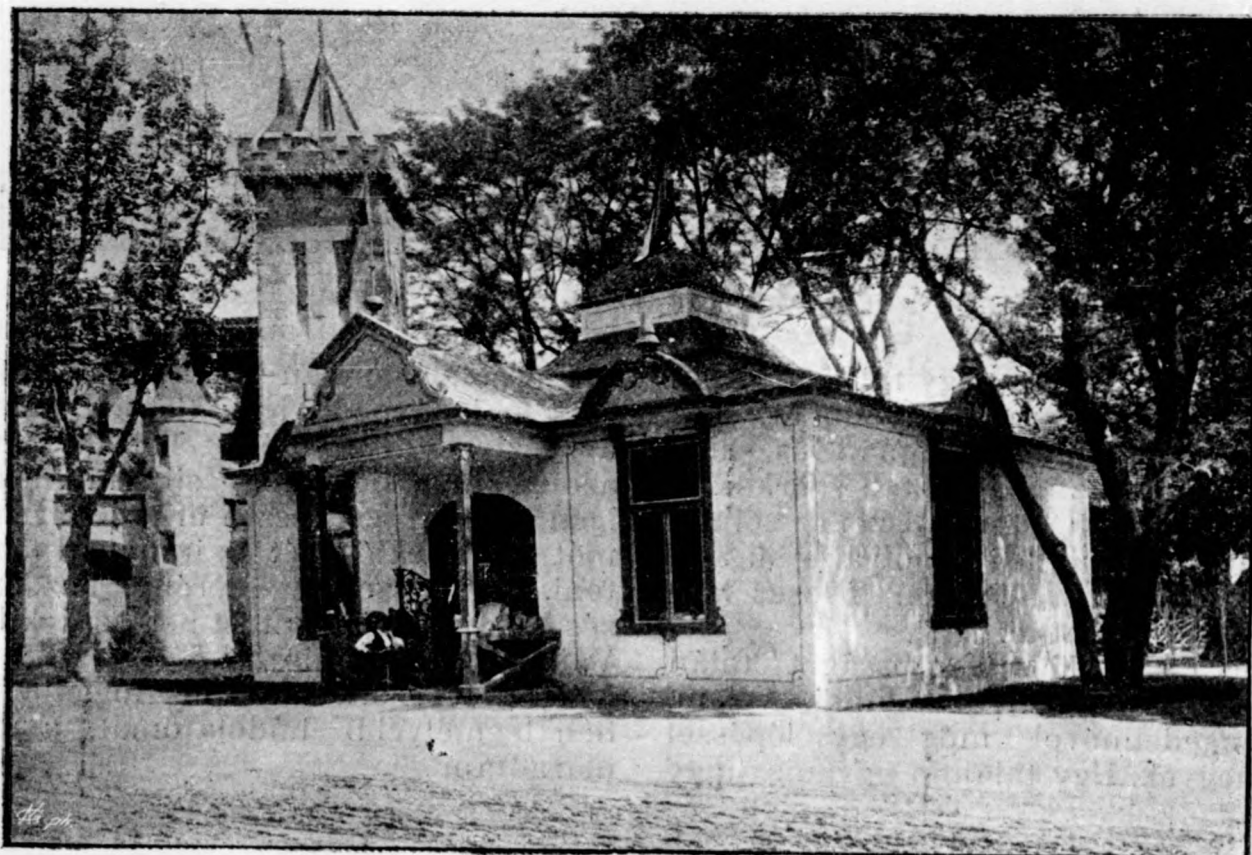
Felszólalásomban talán a mértéken túl vettem igénybe az igen tisztelt szerkesztő ur szives türelmét. Tettem azonban azon reményben, hogy sikerül nekem az igen tisztelt szerkesztő urnak szives figyelmét és érdeklődését ez irányban fölébreszteni, s így esetleg szerény kezdeményezésemmel üdvös hatást helyezni kilátásba. Vajha ugy volna!

Tisztelt szerkesztő ur fogadja különben legmélyebb hódolatomat, a melylyel maradtam

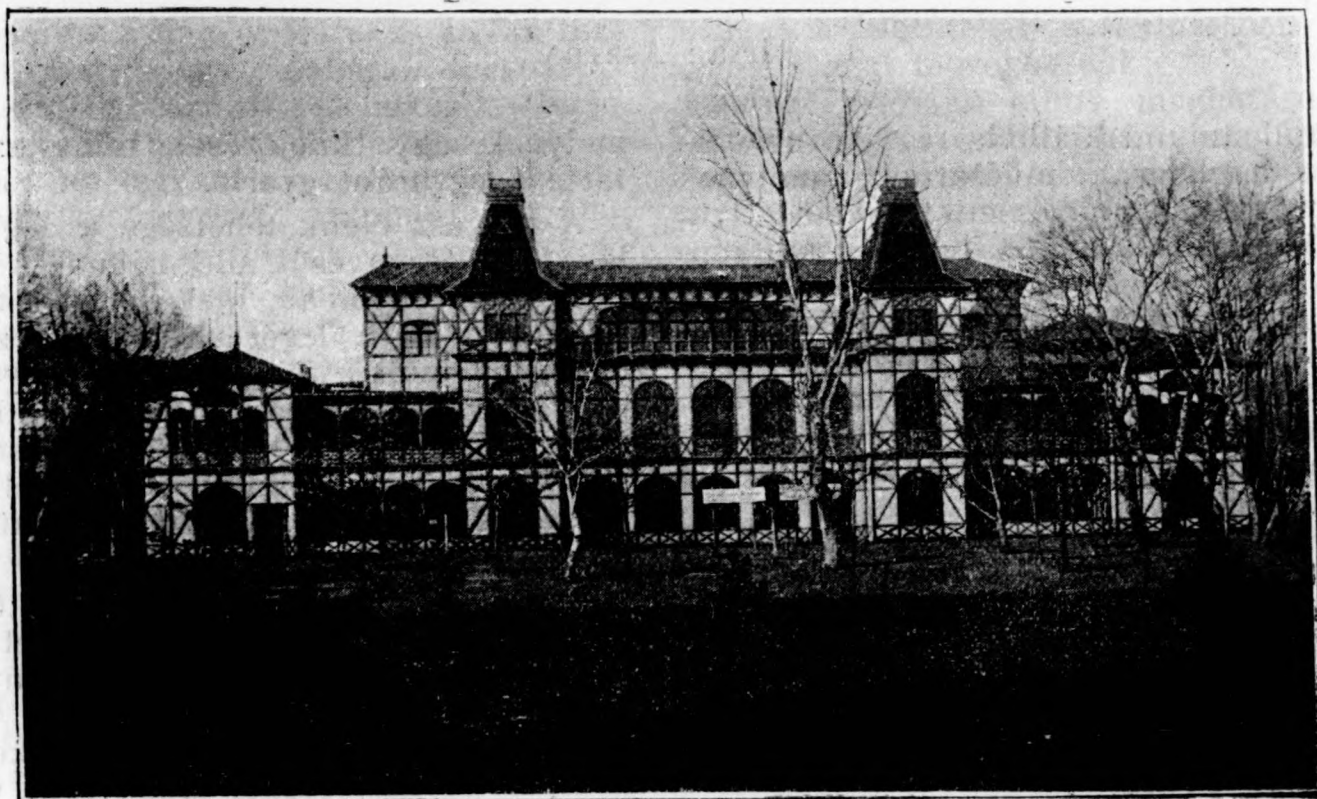
EGY TECHNIKUS

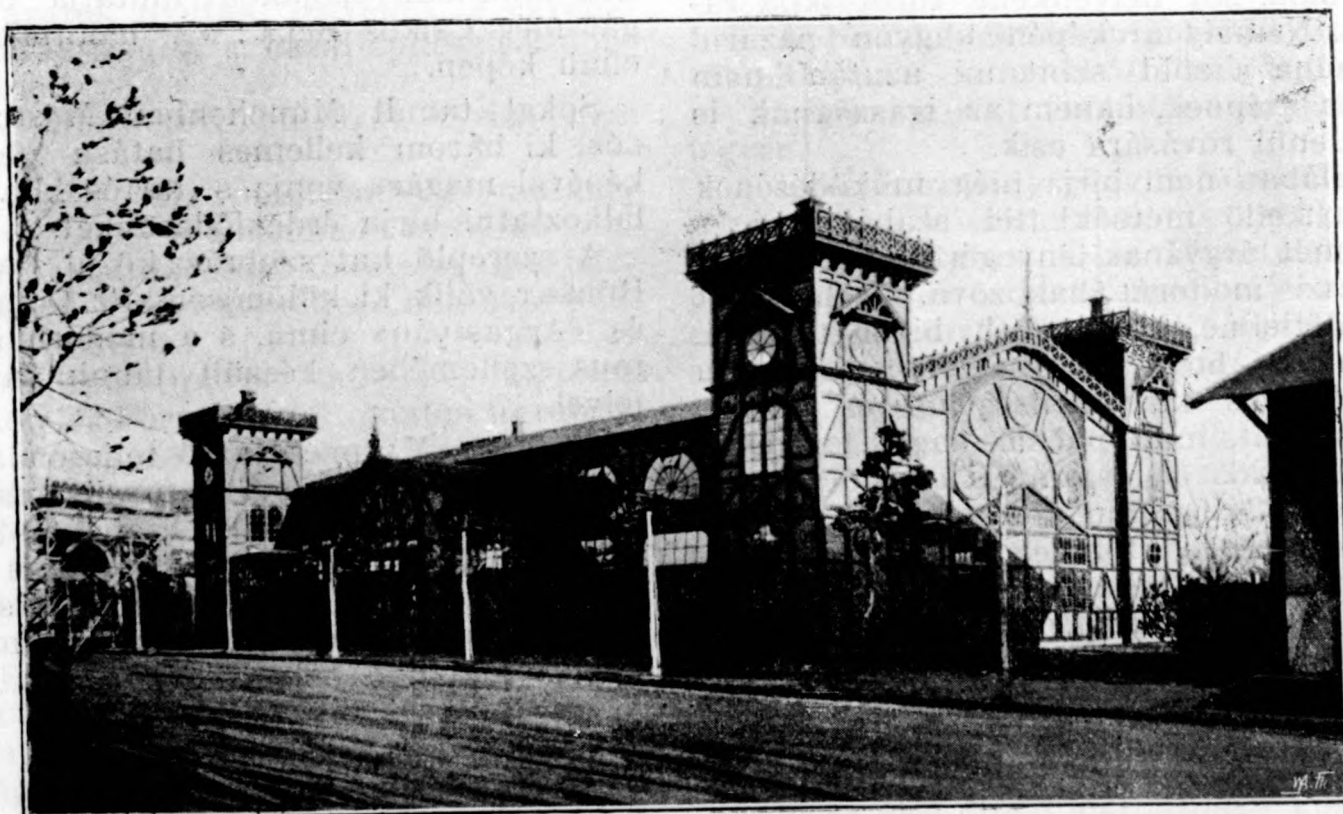
TORDNTÁLMEGYE CSARNOKA.

HEVESMEGYE CSARNOKA.

ÜNNEPÉLYEK CSARROKA.

JÁRMŰVEK PAVILLONJA.

A HORVÁT KÉPZŐMŰVÉSZETI CSOPORT.

Irta: ASZTRA.

A millenniumi kiállítás egyik nevezetessége a horvát műcsarnok, melynek muzeumi és iparművészeti tárgyain kívül különösen vonzerőt kölcsönöz annak képzőművészeti része.

A tapintatos és ügyes elrendezés által e csoport mindenkép mutatós és imponáló benyomást gyakorol a látogatókra, kik meglepetve konstatálják, hogy mily nagymérvű tevékenységről számol be a horvátok műigénye.

Ámde közelebbről szemügyre vévén a sok képet — dacára, hogy a katalógus husz festő nevét jegyzi föl — mögöttük mindössze négy számottevő egyéniséget birunk fölfedezni, s ezek közt is a dicsőség oroszlánrésze DUKOVÁC VLAHOT illeti meg, ki több mint fele részét szolgáltatotta a kiállított festményeknek.

Valóban bámulatos e művész nagy termékenysége és sokoldalúsága, mi által a festészet többféle műfajával — változatos sikerrel ugyan — de meg próbálkozik. A párisi iskola befolyása nevezetes rutinnal és merész színérzékkel nyilatkozik meg nála, sőt helyenként tulzásokba ragadja. Némely arcképén nagyon pazarul használja a zöld színt, mi azután nem csak a szépnek, hanem az igazságnak is okvetlenül rovására esik.

Átalában nem birja még működésének hevét kellő mérséklettel szabályozni s figyelmét tárgyának lényegére koncentrálni. Ez teszi modorát habozóvá, technikáját egyenlőtlené, sőt néhol bizonytalaná. Innen van, hogy míg némely arcképe a jellemzés közvetlenségével és élénkségével hat, mint pld. a nagy teremben lévő 25., 26., 35., számú s az előcsarnokban lévő 31. számú s ennek számozatlan szomszédja; a többiek, vagy agyondolgozottak, vagy keresett ponyolaságuk által sem nevezhetők sikerülteknek, mint a terem főhelyén domináló királykép sem,

melynek úgy kifejezése, mint az alak tartása egyaránt gyarló.

A művész élénk tehetsége a legkorlátlanabbul érvényesül allegorikus és történeti kompozícióiban, melyek közt tárgyánál fogva is a legérdekesebb a zágrábi országos színház függönyképe, melyen legnagyobb nemzeti költőjüknek, a tizenhetedik században élt GUNDULIC JÁNOSNAK főalakjaival csoportosítva szerepelteti a horvátok notabilitásait s a színművészet személyesítőit.

A művész míg egy nagy méretű, lelkesedéssel festett allegoriát szentel GUNDULIC alapjának, «Osmanja» című hős költemény tervezésében tüntetvén föl őt.

Négy darab kép közül két jelentékenyebb kompozícióval szerepel MEDOVIC M. CELESTIN, mint az olasz iskola tanítványa; klaszikus tárgyaival és verőfényes színekkel reprezentálja annak karakterét; befejezettség tekintetében pedig talán föötte áll társának.

Az akt-nak, az emberi meztelen testnek tanulmányozójaként mutatja be magát még CSIKOS BÉLA: «A halottak őre» című képen.

Sokat tanult Münchenben MASIC MIKLÓS, ki három kellemes hatású plein-air képével magára vonja s tartósabban foglalkoztatni birja érdeklődésünket.

A szereplő hat szobrász közül FRANGES RÓBERT válik ki, különösen «Sz. Domokos» és «Aggastyán» című, s a modern realizmus szellemében készült tanulmány fejeivel.

Azonban VALDEC REZSŐ teljesen szakít az aeszthetikával és a naturalismus botránkoztató szélsőségeibe csap át «Szerelem» című reliefjével. Az ily undort keltő motívum csupán arra bir jogosultsággal, hogy egy pathologiai muzeum gyűjteményei között foglaljon helyet.

TERVPÁLYÁZATOK SZABÁLYZATA.

Üdvözljük a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet, hogy végre valahára a tervpályázatok szabályozásával foglalkozik. Ideje már, hogy ez az ügy rendeztessék és az építészek ne legyenek prédául kiszolgáltatva úgy az egyesek, valamint és különösen a gazdag testületek kapzsiságának. Nevezett egylet erre vonatkozólag javaslatot dolgozott ki. Kívánatos volna, hogy e javaslatához minél többen hozzászóljanak. Maga a javaslat következő pontokból áll:

1. A tervező pályázat lehet: nemzetközi, országos vagy szűkebb körű, még pedig titkos (jelige alatt), vagy nyílt (név-aláírással.)

A nemzetközi pályázatban bárki, nemzetkülönbség nélkül, az országos és szűkebb körű pályázatban ellenben csak a programban határozottan kijelölt körök, illetve egyének vehetnek részt.

Nemzetközi pályázatok általában csak oly nagyobbszabásu és különleges építő munkák dolgában rendezendők, melyekhez, vagy melyek szerkezeteihez hasonlókat hazai építészek még nem létesítettek, s melyekben a külföldi szakértők részvéte az alkotandó mű sikerét előmozdítja. E pályázatok nyíltak legyenek, s egyenlő jó munkák esetén a hazai építésztségre elsőbbség illesse.

2. A kihirdetett pályázat vissza nem vonható.

3. A pályázati program a műtárgy megnevezésén, a szemmel tartandó műszaki és takarékosági föltételek megjelölésén kívül még a következő adatokat kell, hogy tartalmazza:

a) ha épületmőről van szó, a telek vagy hely és környékének pontos térrajzát, ha szükséges a talajviszony- és a magassági adatokkal együtt;

b) több helyiséget tartalmazó épületekben a megkivánt helyiségek számát, rendeltetését és hozzávetőleges nagyságát;

c) a megkivánt alaprajzok, metszetek, homlokzatok esetleges egyéb rajzok számának és mértékének meghatározását;

d) a rendelkezésre álló költségösszeg nagyságát, melynél kiteendő az is, hogy azt szigorúan megtartani elengedhetetlen követelmény-e? s az ezt a korlátot figyelembe nem vett pályatervek eleve is kizártnak-e? avagy pedig, hogy az összeg a tervezőknek csak hozzávetőleges mértékül

szolgál, a kik tehát e tekintetben némi szabadsággal mozoghatnak;

e) az építészeti stílus meghatározását. Ennek megválasztása, ha csak különös okok nem kívánják, a tervezőre bizassék;

f) a tervek benyújtása határidejének és a helynek pontos meghatározását;

g) a pályabírák neveit;

h) a kitüzött pályadíjak szám és összeg szerint való meghatározását.

4. A kivánt rajzok átalánosságban 1:200 mértékben készitendők; nagyobb mértékű rajzok vagy egyes részletek követelése csak akkor engedhető meg, ha az a tervezet alapgondolatának megértéséhez vagy ábrázolásához különös okokból szükséges.

Részletes és méretkimutatáshoz költségvetések, árelemzések, aprólékos méretjelzések, különös tanulmányt igénylő fűtő- vagy egyéb berendezések tervei elvileg kizárandók. Az esetleges költségszámítások csakis a beépített hossz, négyzet, vagy köbtartalom alapján számított, de azért kellően részletezett kimutatásokból álljanak. Kivételt csakis egyes kisebb tárgyak képezhetnek, melyekre nézve részletesebb tervek, s részletes költségvetés követelhető.

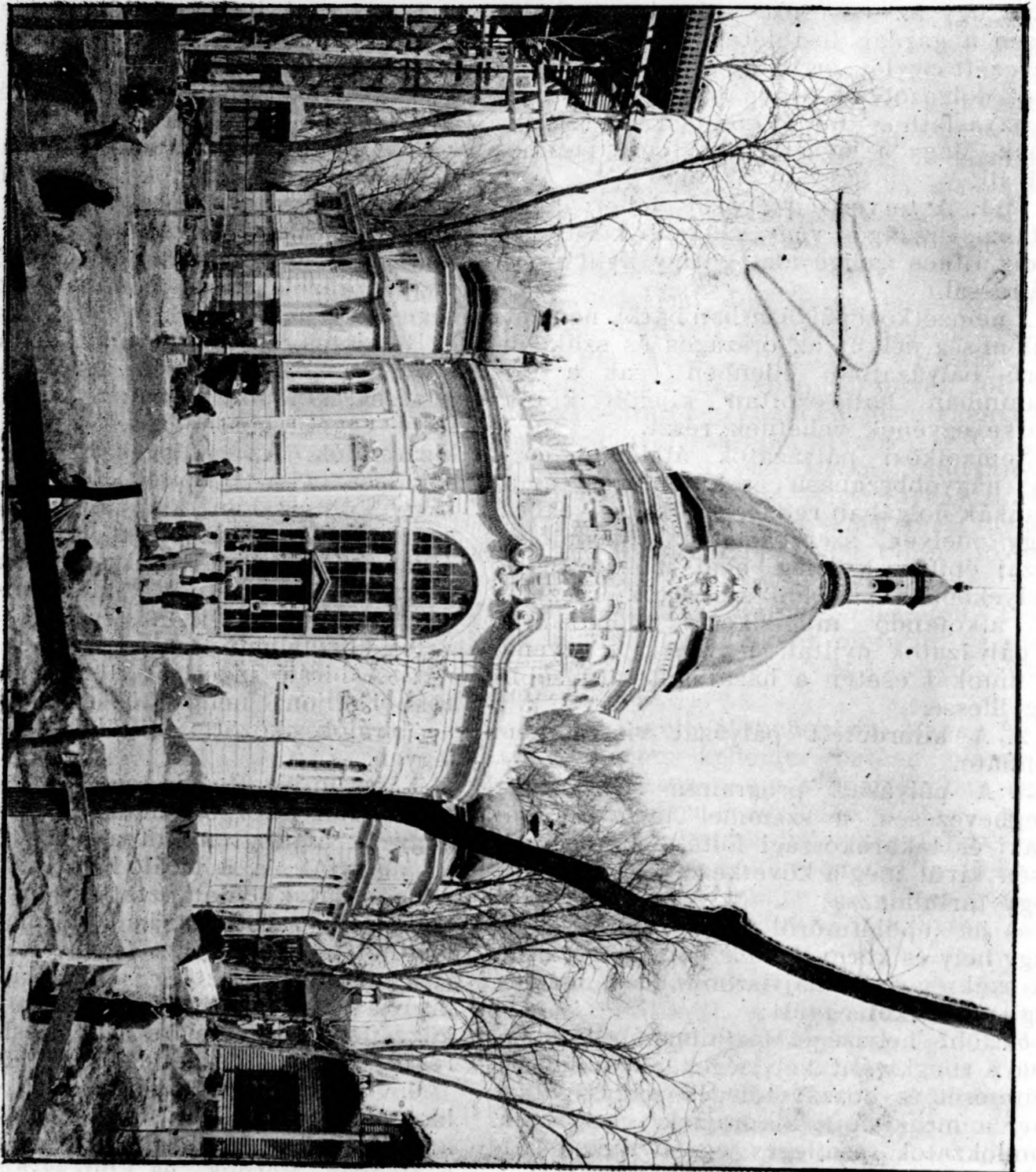
5. A bíráló bizottság többsége szakértőkből álljon; nemzetközi pályázatokban a bírálók között külföldi szakértő is legyen.

A bíráló-bizottsági tagok nevei a programban közzeendők, s szükséges, hogy ők a programot a közzététel előtt jóváhagyták és a bíráló-bizottsági tagság elfogadását kinyilatkoztatták legyen, még abban az esetben is, ha a bírálatra szaktestület kéretett volna fel.

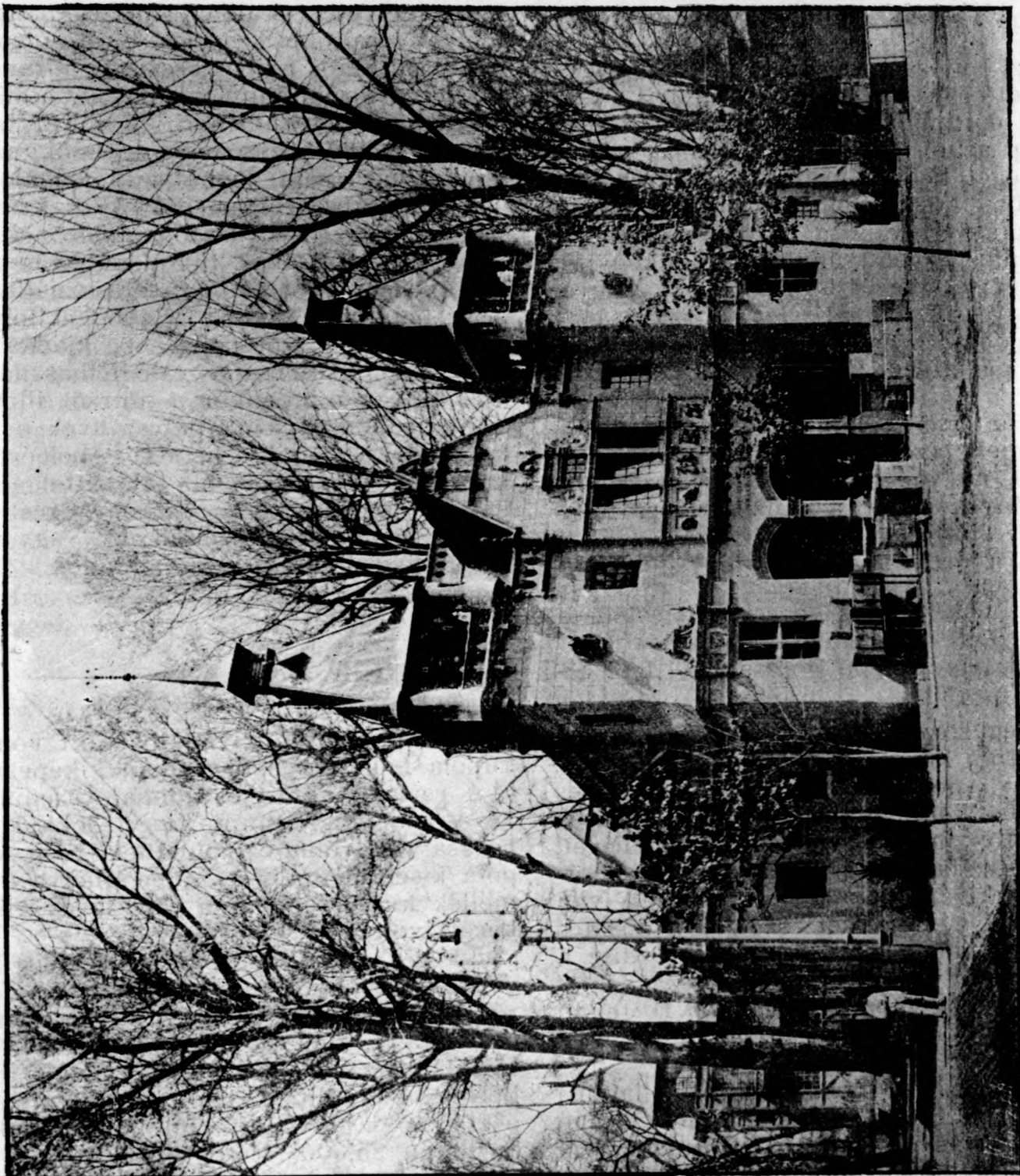
A bírálati tisztség elvállalása eleve kizárja a pályázatban való közvetett, vagy közvetlen részvételt s az építésben való részesülés lehetőségét is.

6. A pályadíjak közül az első díj, vagy ha csak egy díj van, akkor ez, legalább annak az összegnek feleljen meg, melyet a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet díjszabályzata hasonló munkák díjául megszab; ha több díj van, a többiek arány szerint az első díjnál fokozatosan kisebbek legyenek.

7. Amennyiben pályázásra képes tervek érkeztek be, a pályadíjak a legjobb műveknek mindenesetre kiadandók. Ha a pályá-

VÍZÉPÍTÉSZETI PAVILLON.

MÉNESBIRTOKOK CSARNOKA.

birák ítélete szerint az első díjra érdemes mű, vagyis olyan, melynek szerzője az építéssel megbízható, nem érkezett volna be, akkor az első díj kiadása megtagadható; sőt ha csak gyarló, vagy az alapeszmében elhibázott pályaművek érkeztek volna be, a bíráló bizottság az összes pályadíjak kiadását is megtagadhatja, de ez eljárását mindig okadatolni tartozik

8. Az építéssel való megbízatást, vagyis a részlettervek elkészítését, esetleg a létesítendő építmény építésének művezetését illetőleg az első díj nyertesének mindig elsőbbséget kell biztosítani, s már a programban közzé tenni, hogy az építéssel megbízandó pályázó a pályamunkán kívül készítendő egyéb munkáiért mikép fog díjaztatni; a díjazás legalább is a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet díjszabásának megfelelően történjék.

9. A pályaterv a díjazásból kizárandó, ha:

a) a határidőt elmulasztotta (oly postakésedelmek bizonyítása azonban megengedve, melyek nélkül a tervek rendes körülmények között a kitűzött időre beérkeztek volna);

b) ha a program egyik lényeges köve-

telményét, vagy a rajzok mértékét meg nem tartotta.

A beadásra kitűzött határidő letelte után a beérkezett pályaművekre vonatkozó magyarázatok, vagy egyéb munkálatok el nem fogadhatók.

10. A pályanyertes szerzők névsora, s az egész megokolt bírálat, valamint az is, hogy mely tervek díjaztattak egyhangulag, melyek szótöbbséggel, a bíráló-bizottság döntése után nyilvánosságra hozandó, a részletes bírálat hiteles másolata minden pályázónak megküldendő. Az elbírált tervek mindenestre közszemlére teendők; ez alól egy pályázó sem vonhatja ki magát.

11. A pályanyertes művek csak annyiban képezik a pályázatot rendezőnek, illetőleg az építettőnek tulajdonát, a mennyiben azok a foganatosításra felhasználtnak. A szellemi tulajdonjog, s ebből kifolyólag a tervek többszörösítésének, kiadásának, vagy más alkalommal való felhasználásának a joga mindenkor a szerzőt illeti.

12. A nem díjazott pályaművek a bírálati eljárás befejezése után (beleértve a kiállítást is) legkésőbb 4 héttel (titkos pályázás esetén a felbontatlan jeligés levéllel együtt) az illető szerzőknek, vagy meghatalmazottjaiknak visszaadandók.

KIÁLLITÁSI ÉPÜLETEK.

Jelenlegi sorozat megbirálását TORONTÁLMEGYE (156. lapon) csarnokával kezdjük. A kicsiny, de mind a mellett kellemes benyomást keltő épület egyszerű favázás szerkezetű, magán viseli azt a jelleget, melyet gazdasági célokra szolgáló épületektől kívánunk. Diszítés kevés van rajta, csak a szerkezet szolgál a diszítés alapjául, hanem legalább minden disz a maga helyén van. Különben is ez az épület sikerültnek mondható. JAKAB D. tervei szerint 7500 frt. költséggel épült.

Közel van hozzá HEVESMÉGYE (156. lapon) kiállítása is szintén egyszerű, hanem eléggé izléses favázás pavillonban. RUMBOLD tervei szerint 144 m² területen épült.

Kellemes hatást gyakorol az emberre a VIZÉPÍTÉSZETI CSARNOK, (161. lapon) különösen a belső kiképzése a csinos fedélszerkezettel s a nagyon is egyszerűen megoldott kupolával. Mivel ott van Széchényi szobra, hanem különben is, az egész

épület központja, kívánatos lett volna a kupola belsejét gazdagabban kiképezni.

A csarnok külsejét jobban szemügyre véve, azonnal feltűnik, hogy sokkal jobb hatása lett volna ez épületnek, ha a főkupola kisebb átmérőjű lenne, illetve a két mellék kupola jobban a két szárny végére került volna.

De úgy, hogy magassági méreteik kedvezőbb viszonyba hozattak volna a főkupolával. Ezekről eltekintve, ez a csarnok összhatása kedvezőnek mondható és a kiállítás sikerültebb épületei között foglal helyet; a kiállítási igazgatóság műszaki osztályának tervei szerint épült 1050 m² területen 25.300 frt költséggel.

A JÁRMŰVEK CSARNOKA (157. lapon) önként kínálkozott nagyobb méretű tagozásra, amely a sarkokon levő toronyszerű kiképzésben, és főbejáratban nyert volna megoldást, az épület kedvezően hat a szemlélőre, ha el tud tekinteni a főbejárat üres, semmitmondó, és elég izléstelenség-

get eláruló kiképzésétől. Nagy kár, hogy a tervező a főbejárat gondosabb megoldására egyáltalán semmi súlyt sem fektetett. A mellette levő pótcsarnok igénytelensége miatt diszesebb kiképzésű raktár benyomását kelti fel.

Mindkét csarnok pilota alapon épült-favázás fala deszkaburkolatu; kátrányfedéssel van ellátva. Terület: 810 illetve 404 m², költség 19.440 frt illetve 6000 frt. Tervezte a killitás műszaki osztálya.

Sokkal több gyönyörködtetőt találunk a MÉNES BIRTOKOK (160. lapon) kiállítási csarnokában. Önkénytelenül is valami várnak, vagy legalább is nagyuri vadászkasztélynak gondoljuk, mert várszerű kiképzése sehogysem mutatja, hogy tulajdonképpen gazdasági épület akar lenni; mindössze a homlokzaton alkalmazott állati fejek jelképezik úgy a hogy e célt.

Eltekintve attól, hogy a cél, melyre szolgál, nincs érvényre juttatva a külsőn is, nagyon csinos épületnek mondható; csak a csunya kopott szürke szín bántja a szemet. Pilota alap, favázás falakkal, mely deszkával borítva vakoltatott. Aszfalt péplemezzel van fedve.

A földm. miniszt. kiállítási műszaki osztálya tervezte 2650 m² területre, 11680 frt költséggel.

A most következő épület senkinek sem tetszik: ez az ÜNNEPÉLYEK CSARNOKA (157.

lapon). Nem tetszik pedig azért, mert első sorban tagozásai nem sikerültek. Ugy látszik, hogy tervezője e nagy 2530 m² épület-tömbnek antiszemita jelleget akart kölcsönözni, mivel az összes diszitési motívum a kereszt és ismét a kereszt. A külső üres, falakat megszemlélve, azzal a reménnyel mentem az épületbe, hogy talán a diszteremben diszes, ezredévünk fontosságának megfelelő kiképzést fogok találni, melyről a szemlélő idegennek szeme elé tárul, hogy a vendégszerető, gazdag multú magyar nemzet ebben a csarnokban gyakorolja közmondásos vendégszeretetét. Bizony nagyon csalódtam, mert oly ürességet, mint az ünnepélyek csarnokának u. n. disztermében, egyetlen épületben sem találtam. Mit szóljak ezek után a szerencsétlen akusztikáról? Jobb ha nem szólunk róla semmit sem. Tervezte a kiállítás műszaki hivatala. Pilota alap, favázás fal deszkaburkolattal és vakolva. Fedés aszfalt péplemez. Költség 110.000 frt.

A nográdmegyei PALÓCHÁZ (155. lapon) mutatja, hogy m-ként szokott az ottani jobbmódu telkes gazda építkezni. A szemnek is tetszetős épület favázás, de ki van tapasztva és zsuppal fedve. Berendezése és külseje teljesen azon vidék jellegét viseli magán. Területe 120 m², költség 1865 frt. Tervezte a nógrádmegyei állam-építészeti hivatal.

PÁLYÁZATOK.

A CSÁKTORNyai állami polgári fiu- és leányiskola épületének tervrajzára és költségvetésére, melyek szerkesztése a vallás-és közokt. miniszteriumnak 1874. szept. 7-én 1258. sz. a. kelt rendeletében a legkisebb részletekig meg van határozva, nyílt pályázat hirdettetik. A pályázatra beérkezendő tervrajzokra két díj van kitűzve. Az első díj egy ezer korona, a második 500 korona. A pályázat határideje: 1896 év augusztus 15. napja. — A fönnebb hivatkozott miniszteri rendelethez szoroson ragaszkodó tervrajzok, költségvetés, előméret, anyag és munkabér, egységi árjegyzék, árelemzés, műleírás s az építési telek és közvetlen környékének helyszínrajza Csáktornya nagyközség előljáróságához küldendőek be, ugyanott a közs. irodában a szükséges előtervek

(felszerelések, butorzat stb.) bármikor betekintheők, esetleg kívánatra beküldetnek.*)

PRÁGA VÁROS tanácsa pályázatot hirdet 1897. márc. 17-re a prágai Rudolfinum és a művészeti akadémia között emelendő monumentális szökőkút terveire 1500, 1000 és 600 frtos jutalom-díjjal. A feltételek és a helyszínrajz a régi városházban levő építészeti hivatalban megkaphatók. A szóban forgó pályázat már másodszor van kiírva, az első körülbelül 6 évvel ezelőtt eredménytelen maradt, mivel a közel négyzet alakú tér alakjánál fogva egy pályaterv sem volt meg-

*) Es kik lesznek a pályabírák? Talán csak nem a vallás miniszterium műszaki osztály személyezete?
A SZERK.

oldva, pedig a térnek egyik oldalán a Rudolfinum, másikon a művészeti akadémia emelkedik, a többi oldalán főutcvonalak torkolnak; — viszonyai oly sajátzerűek, hogy bármely módon érvényesített irányt mellőzni kell. A jelentékeny pályadíjak mellett ezen nehéz és érdekes feladat megoldása nagyon ajánlatos.

PILSEN szab. kir. város pályázatot hirdet Pilsenben emelendő cseh színház terveire. Legjobb tervezetekre 3 díj van kitűzve és pedig: első díj 2500 korona, második 2000, harmadik 1500 korona. A jutalmazott munkák feltétlenül Pilsen város tulajdonába mennek át s fentartja magának a város a nem jutalmazott munkák megvételének jogát, ha azok a feltételnek megfelelőleg oldatnak meg. Pontos költségvetésekkel ellátott tervek 1896. szept. 12-ének déli 12 órájáig a pilseni polgármesteri hivatalba adandók be. A pályatervnek jelisével kell ellátva lennie s lepecsételt és jeliség borítékban a pályázó neve is mellékelendő. A bíráló bizottság tagjai: dr. PATÁN V. polgármester, SCHIEBL IGNÁC, KROH EDE, KOTEK FERENC városi tanácsosok, STEPÁNEK EM. városi építészeti igazgató, továbbá PACOLD GYÖRGY és SCHULZ JÓZSEF tanárok a prágai cs. k. cseh műegyetemen.

A GEORGSWALDI ISKOLA terveire pályázat hirdettetik. Kivántatik 12 tanterem, 1 szertár a taneszközökre és a szolgálatok. Kéretnek az építő-mester urak, a terveket f. évi július 31-éig Georgswald városi hivatalához benyújtani; azonban ingyen. Bizony így könnyű kapni értéke-

síthető munkákat. Ugy látszik, a bőkezű Mecaenások ilyen példák után indulnak.

A PYRMONTI gyógyterem ujjaépítésének terveire pályázat van kiírva. Díjak 2000, 1200 és 800 márka. Tervezetek 1896. aug. 15-ig DRUBE kamarai titkárhoz Arolsenbe portomentesen küldendők, a kitől az adatok s helyszínrajz díjtalanul megkapható. A beépítendő terület helyszíni szemléje alkalmával a RIEMENSCHNEIDER hercegi építészeti biztos közelebbi felvilágosítással fog szolgálni.

VIGADÓ ÉPÜLET TERVEZÉS. Budapest székes főváros közönsége a II. kerületben a Corvin-téren létesítendő vigadó-épület terveinek beszerzése céljából nyilvános pályázatot hirdet. Erről az érdekeltek a jelisével ellátott pályaműveiket, a melyhez a tervező nevét és lakcímét megjelölő jeliség zárt levél is csatolandó, lepecsételve legkésőbb 1896. évi október hó 31-én déli 12 óráig a székes-fővárosi középítési igazgató irodájában (Lipót utca ujjvárosház II. em. 23. sz. a.) átvételi elismervény ellenében annál bizonyosabban nyujtsák át, mert később érkező, ugyszintén a pályázati feltételeknek meg nem felelően kiállított pályaművek figyelembe vétetni nem fognak. A pályázati feltételek, ugyszintén a tervezési program, valamint az általános helyzet- és telekrajzok, a középítési igazgató irodájában (ujjjvárosház II. em. 23. sz. a.) kaphatók, a közelebbi fölvilágosítások pedig a mérnöki hivatal építési szakosztályában (IV. ker. Borz-utca 7. sz. a. II. em.) nyerhetők.

VEGYESEK.

IGEN ÉRDEKES UJ TERV keresztülvitele van küszöbön a fővárosban és ez a Duna alatti alagut létesítése. Ugyan is BRAUNECKER LAMORAL báró és VISNOVSZKY SÁNDOR mérnök még 1893-ban szereztek meg az előmunkálati engedélyt négy alagut építésére a Duna alatt. Ezeket az alagutakat a Boráros-tér, a Vámházkörut, az Eskütér és az új országház közelében tervezték az engedményesek s már ugyanazon év március 20-án benyújtották közvetlenül az akkori miniszterelnökhöz mind a négy alagutra vonatkozó általános terveket, a melyeket

a kereskedelmi miniszterium hidépítési osztálya tárgyalt. WEKERLE akkori miniszterelnök és pénzügyminiszter 1893. október hónapjában leiratot küldött az engedményeseknek, a melyben tudtukra adja, hogy az új országház közelében tervezett alagutat elvben megvalósíthatónak tartja, ellenben nem adhat engedélyt a vámháztéri és eskütéri alagutra, miután a törvényhozás úgy határozott, hogy hidat építtet e két ponton. A borárostéri alagut tervét egyelőre függőben hagyta az akkori miniszterelnök. Már most az engedményesek elkészítették az új ország-

ház közelében építendő alagutnak részletes terveit, a melyeket július 12-én terjesztettek a főváros tanácsa elé, a közigazgatási bejárás mielőbbi eszközölését kérvén. A tervezett alagut mindennemű forgalomra alkalmas. Lesz nyolc méter széles kocsi pályája, kettős gyalogjárója és kettős irányú villamos vasútja. Közvetlenül a Duna alatt minden forgalom egyesítve van a közös alagutban, a parti részeken azonban eltér a kocsis és gyalogjáró alagut a villamos vasutétól. A kocsis és gyalogjáró a lehetőséghez képest a legrövidebb uton kifut a föld színére, a villamos vasuti alagut azonban alkalmazkodik a már meglévő földalatti villamos vasuti hálózathoz. A gyalogjárók számára négy lejáró lesz az igazságügyi miniszteriumi épületnél és a Bomba-téren egy-egy lépcsős lejáró, közvetlenül a két Duna parton pedig egy-egy liftes lejáró. A vasuti alagut indul a Deák-térről a Pálffy-térig és a következő helyen fog megállni: Erzsébet-tér, Bazilika, Széchenyi-tér, Új országház (Liftállomás), Bomba-tér (Liftállomás), Margit-rakpart és már az utca színén: Pálffy-tér. E szerint a dunai alagut vasuti összeköttetésben lesz az esztergomi, szent-endrei és a tervezett visegrádi vasuttal. A vonal hossza 3000 méter. A legnagyobb esés 35% (a pozsonyi és lemergi villamos vasuté 52%). A Duna alatti szakasz főméretei: 8 méter szélesség és 9.4 m. magasság tojás alakban. A Duna alatti szakasz úgy épül, hogy a Duna fenekén a talajt (és nem a vizet) az építés tartamára megfagyasztják. Minden két percben indul mindkét irány felé egy-egy kocsis 40 kilométer sebességgel. A teljes alagut és alaguti vasut parti részét 12 hónap alatt építik fel, a víz alatti rész építése másfél évig fog tartani.

ÖSSZEDŐLT TORONY. Nagy szerencsétlenség színhelye lett Hirip szatmármegyei kis falu. Az új görög-katholikus templom épülő tornya összedőlt s több munkást, férfit és nőt eltemetett. Négyet holtan vettek ki a romok közül, tizennégyen pedig súlyosan megsebesültek. Ezeknek nagy részét beszállították a szatmári kórházba. A szatmári törvényszék vizsgálóbírója két törvényszéki orvossal a szerencsétlenség színhelyére utazott. Az összedőlt tornyot egy szinyérváraljai vállalkozó építette. Kérdés: ki a művezető építész e ennek az alkotásnak. Mert ren-

desen az ilyen épületeket művezető építész nélkül építik.

ÚJ POLGÁRI LEÁNYISKOLÁT ÉPÍTET a főváros az I. kerületi koronaőr-utcában. A terveket a mérnökség már elkészítette és bemutatta a tanácsnak. A költségekre 130.000 frt van előirányozva.

MUNKÁSHÁZAK ÉPÍTÉSE. A fővárosi tanács elrendelte 4 munkásháznak az építését. Mindegyik házban 24—26 lakás lesz. Kár ilyen hasztalan dolgokra időt és pénzt költeni!

A GYÖNGYÖSÖN építendő állami főgymnasium terveit RAUSCHER MIKSA szombat-helyi építész elkészítette s azok legközelebb a miniszteriumhoz terjesztetnek fel jóváhagyás végett. A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta Gyöngyös városát, hogy a mostani tornatéren még ez év folyamán új óvodát építtessen.

AQUINKUMBÓL. A főváros északi részén, Ó-Buda határában évről-évre nagyobb darabot tárnak fel a föld alá temetett városból, melynek megtekintésére mind többen rándulnak ki, főleg azóta, hogy a székesfőváros törvényhatósága római templomszerű muzeumot építtetett a romváros kellő közepén. E muzeumban vannak felhalmozva mindazok a hadi eszközök, ékszerek, háztartási cikkek és művészeti tárgyak, a melyeket a romok közt találtak. E muzeumot mindenki ingyen megtekintheti, valamint a romokat is, a melyeket az idén cementtel öntöttek le, hogy az idő viszontagságai ellen megvédelmezzék. Hasonló eljárást alkalmaztak az amfiteátrum romjainál. Az immár kétezer éves város alapjaiból mind többet tárnak fel. Most ugyan szünetel az ásás, de szeptemberben folytatni fogják úgy a Duna, mint Ó-Buda felé, a merre a nyomok vezetnek. Az ásásokat KUZSINSZKY BÁLINT dr. rendezi, a ki az eddigi ásást is vezette és így Aquinkumnak legalaposabb ismerője.

BOTRÁNYOS DIJAK. Hogy hazai építészeinket mennyire jutalmazták, s hogy maga a Mérnök- és Építészegylet is hogyan törődik a saját érdekeibe vágó dolgokkal, bizonyítja a Török-Szt.-Miklóson emelendő r. k. templom terveire és költségvetésére kiírt pályázat — 400 és 205

frtos díjakkal. (!) A külföldi szaksajtó megbotránkozik ezen és e megbotránkozásnak már cikkekben is adott kifejezést. De nálunk, úgy látszik, tetmézetesnek tartják ezt a koidus díjazást.

BÁRÓ SCHMIDT ERIGYES ÉPÍTÉSZ SZOBRA BÉCSBEN. A szobor a Landesgerichtsstrasse szélén állítottatott fel arccal a városház hátsó homlokzata felé. Összes magassága körülbelül 7·8 m., miből 3·3 m. esik magára a szoborra. A bronzalakot HOFMANN ÖDÖN szobrász készítette; az architektikus talapzatot pedig DEININGER GYULA építészeti tanácsos.

MEGYEI SZÉKHÁZ ÉPÍTÉS RIMASZOMBATBAN. Gömör-Kishont vármegyék törvényhatósága július hó 18-ikán tartott közgyűlése elhatározta, hogy Rimaszombaton új megyei székházat épített mintegy 60.000 frt költséggel.

GIMNÁZIUM ÉPÍTÉS ESZTERGOMBAN. A 15. év előtt épült esztergomi gimnázium annyira rongált állapotban van, hogy annak lebontását a belügyminiszter elrendelte. A gimnáziumot a város újra építetteti mintegy 60.000 frt költséggel.

A FŐVÁROSI FERTŐTLENÍTŐ INTÉZET terveit és költségvetését a mérnöki hivatal elkészítette és a hetes építési albizottság azokat némi módosítással el is fogadta. A fertőtlenítő intézet a Szt.-László kórház mellett fog épülni és két pavilonból fog állani. Költségei 220.000 frttal vannak előirányozva.

KÓRHÁZÉPÍTÉS KÖRMENDEN. Körmend város tanácsa legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy egy a kor igényeinek megfelelő kórházat épített.

ÚJ SZÍNHÁZ. A népszínház igazgatója, EVVA LAJOS, a Wesselényi-, Izabella- és Szövetség-utcák által határolt telken, emelendő «Magyar Színház» terveit jóváhagyás, illetve építési engedély elnyerése végett a fővárosi tanácshoz beadta. A telek 349¹/₂ öl. A fő bejárat a Szövetség- és Izabella-utcák keresztezésénél lesz. A két oldal-utca 8—8 öl széles, a hátsó Wesselényi-utca, a hol a szinpad áll majd, 6 öl széles. Ez ugyan eléggé össze lesz zsufolva.

KÉTEMELETES BÉRHAZÉPÍTÉS TEMESVÁRTT A városi hatóság a Józsefvárosban a Gott-hilff-féle telkeken a városi hivatalnokok nyugdíjalapjából egy két emeletes épület építését vette tervbe. A miniszterium e határozatot már meg is erősítette. Az építési költség 117.000 frtban van előirányozva.

TEMPLOMÉPÍTÉS FACSETEN. Krassó-Szörény vármegyébeli Facset községben az izr. egyház diszes templomot épített. Az alapkövetételének ünnepe e hó 16-ikán ment végbe.

ÚJ POLGÁRI LEÁNY ISKOLÁT ÉPÍTETT az első kerületi koronaőr-utcában a székesfőváros. A mérnöki hivatal tervei és költségvetése szerint az új iskola 130.000 frtba fog kerülni.

TECHNIKUS KONGRESSZUST tartanak a magyar technikusok ez évi szept. 6., 7. és 8-án Budapesten. E kongresszus programja szerint az építészetre és építésre vonatkozó tárgyak a következők: Miképen kellene az építőmesteri képesítésre vonatkozó szabályrendeletet*) a kvalifikációs kérdéssel kapcsolatban módosítani. Előadó NEY BÉLA. Melyek lennének az általános országos építésügyi szabályzatnak (?) főelvei s miképp lenne az sikeresen létesíthető? Előadó: NAGY VIRGIL. A törvényes téglaméretekhez alkalmazkodva, melyek lennének azok az egységes fal-méretjelző szabályok, melyek a vakolt és vakolatlan, valamint a szinfalazatokban legmegfelelőbbben és kötelezőleg feállítandók lennének? Előadó: SÁNDY GYULA. A székesfőváros lakásviszonyainak rendezése; az építkezés olcsóbbá tétele és ebből folyólag a lakásbérek leszállításának feltételei. Ezzel kapcsolatban a munkáslakások kérdése.***) Előadó: PALÓCZY ANTAL. Kívánatos-e, hogy a középitési vaszerkezetek létesítése hasonló hatósági ellenőrzéssel történjék, mint a hidszerkezeteké? nevezetesen kiterjesztessék-e kötelezően ezekre a vasszerkezetekre is a részletes méretszámításnak, az anyag minőségi próbájának, a gyártásnak és felállításnak hatósági ellenőrzése? Ha igen, minő kiegészítések volnának szükségesek különösen a székesfőváros építésügyi szabályzatában és az építés-ellenőrzés ható-

*) Miért nem törvény?

**) Igen fölösleges kérdés.

sági szervezetében. Előadó: ZELOVICH KORNÉL. — Hogy mindezeket a kérdéseket mikor és ki állította össze? nem tudjuk; de hogy sok fontosabb kérdés fel nem vétetett tárgyalásra, — az bizonyos.

NYILVÁNOS ÁRNYÉKSZÉKEK. A nyilvános árnyékszékek felállítására a székesfőváros 1895. október másodikán megkötötte a szerződést BEETZ VILMOS vállalkozóval. A 30 évre megkötött szerződés értelmében a vállalkozó köteles a szerződés megkötésének napjától számított 14 nap alatt az építési engedélyért folyamodni és az építési engedély keltétől számított 1 év alatt a következő helyeken 10 nyilvános árnyékszéket és vizeldét felállítani: 1. A IV. ker. Ferencziek-terén az egyetemi könyvtár előtt. 2. Az V. ker. Deák Ferenc-terén. 3. Az V. ker. Ferenc József-terén, a Deák Ferenc-sétány déli oldalán. 4. Az V. ker. Váci-köruton a Fonciére palotával szemben. 5. Az V. ker. Erzsébet-terén, a jelenlegi árnyékszék és vizelde helyén. 6. Az V. ker. Váci-köruton, a Kálmán-utca sarkán. 7. A VII. ker. Károly-körut és Dob-utca sarkán levő sziget déli oldalán. 8. A VII. ker. Erzsébet-köruton a Kertész-utca mellett levő szigeten. 9. A VII. ker. Kerepesi-uton, a Vas-utca sarkán. 10. A VIII. ker. József-köruton, a József-utca sarkán levő park mellett. A szerződés megkötésétől számított 3 éven belül köteles a vállalkozó további 5 nyilvános árnyékszéket felállítani. Ezeknek, valamint a később felállítandóknak helyét a székesfőváros tanácsa a vállalkozóval egyetértőleg állapítja meg, megegyezés hiányában a fővárosi közmunkák tanácsa végérvényesen dönt. A további nyilvános árnyékszékek felállítására a szerződés úgy szól, hogy ha a felállított árnyékszékeknek a főváros által elismert vállalat tőkéje 5% tiszta hasznot hoz, köteles a vállalkozót a főváros felhívásától számított egy év alatt 5 újabb illemhelyet felállítani. A szerződés időtartamának 15 utolsó évében a vállalkozó újabb illemhelyek felállítására nem kötelezhető, jogában áll azonban bármikor a főváros előzetes beleegyezésével kötelezettségén felül is illemhelyeket felállítani. A székesfőváros viszont biztosította a vállalkozót, hogy a szerződés tartama alatt az általa felállított illemhelytől 1000 méter sugárral vont körterületen sem maga nem állít, sem másoknak nem ad jogot nyilvános illemhelyek

felállítására. Az illemhelyek nagyságát és berendezését illetőleg a szerződés kétféle alakot állapít meg: 1. A tereken elhelyezendő egész szabványos árnyékszéket 75 m. hosszú és 30 méter szélességben, mely tartalmaz két első és két másodosztályú árnyékszéket külön a nők és férfiak részére s egy 6 kagylós vizeldét. 2. A járdára építendő félszabványos árnyékszéket, mely 60 m. hosszú és 220 m. szélesség mellett tartalmaz egy első és egy másodosztályú árnyékszéket külön a nők és férfiak részére s egy két kagylós vizeldét. A szerződés első évében kiépítendő 10 illemhely közül az 1895. év folyamán kiépült és használatba vétetett a VII. ker. Károly köruti és Erzsébet-köruti két egész szabványos árnyékszék, továbbá kijelöltetett a helye a József-köruti, IV. ker. Deák-téri, V. ker. Ferenc József-téri és V. ker. Erzsébet-téri egész szabványos illemhelyeknek.

KONSTANTINÁPOLY BUDAPESTEN. A közmunkák tanácsának kezelése alatt álló fővárosi pénzalap tulajdonát képező, az I. ker. Lágymányoson, az összekötő vasuti hidtól felfelé eső, mintegy 164.000 □-ölnyi területet, mely a Duna szabályozása folytán nyeretett, a «Konstantinápoly Budapest» című vállalat létesítése céljára átengedte, miután előbb a kormány a vállalat ellen elvi kifogást nem emelt. A vállalat célja a szóban forgó helyen több magántelket is bérelni és e helyütt a közönséget szórakoztató, több rendbeli berendezést létesíteni áruházakkal, melyekben keleti cikkek volnának kaphatók. A bérlet 5 évre szól és bér fejében a vállalat évenként számított 3000 frtot tartozik a fővárosi pénzalapnak fizetni. Ezenkívül mindazon apróbb jövedelmeket is megtéríteni tartozik, a melyeket ezen területről eddig élvezett; megjegyezvén, hogy az országos kiállítás alapjának javára is fizetett a vállalat 5000 frt általános összeget. Azon esetre, ha a kormány a tervezés alatt álló új téli kikötő, vagy más közmű létesítése alkalmából nyerendő feltöltési anyagot a szóban forgó terület feltöltésére rendelkezésre bocsátandja, jogosítva van a közmunkák tanácsa a bérletet, az első három év letelte utáni időre, előleges félévi felmondással megszüntetni. A területről földet elfuvarozni nem szabad. Kötelezettségeinek biztosítására a vállalat 20.000 frtnyi óvadékot adott.

A m. kir. államvasutak nyári menetrendje.

A m. kir. államvasutak f. é. május hó 1-én életbe lépett nyári menetrendje az eddig érvényben levőtől lényegesebben a következőkben tér el:

A budapest—brucki vonalon.

A jelenlegi menetrend szerint Budapest keleti pályaudvarról d. u. 2 óra 5 perczkor Bruckra induló és onnét d. u. 1 óra 25 perczkor Budapest keleti pályaudvarba érkező és Győrött Fehring-felé illetve felől is csatlakozást közvetítő gyorsvonatok, az új menetrendnél Budapest és Győr között a brucki és a fehringi irány szerint elkülönítve fognak közlekedni, Budapest keleti pályaudvarról a brucki irány vonata úgy fog indulni, mint jelenleg. a fehringi irány vonata pedig d. u. 1 óra 35 perczkor fog indítani; az ellenkező irányban pedig Budapest keleti pályaudvarra a brucki irány vonata szintén úgy fog érkezni, mint jelenleg, a fehringi irány vonata pedig d. u. 2 óra 10 perczkor érkezik.

Ezen új gyorsvonatok Bicskén, Tata-Tóvároson és Almás-Füzítő állomásokon megállanak, ellenben a Budapest keleti-pályaudvarból Bruck, illetve Bécs felé közlekedő gyorsvonat a most említett állomásokon; a Bécsből, illetve Bruckból Budapest keleti pályaudvarba közlekedő gyorsvonat pedig Bicskén és Tata-Tóvároson nem állítatik meg.

A nyaralók és kirándulók igényeinek kielégítése céljából a mult nyáron közlekedett helyi személyvonatok, részben csekély módosítással ismét forgalomba helyeztetnek és pedig minden ünnep és vasárnapon Budapest keleti pályaudvarról reggel 7 órakor Bicskére és onnan este 8 óra 10 perczkor vissza Budapestre egy helyi személyvonat indittatik s azon napokon a budapest—bécsi nappali személyvonatoknál Budapest keleti pályaudvar és Bicske között a szomszédos forgalmu menetjegyeknek használata ismét kizáratik.

Junius hó 1-étől kezdve Budapest keleti pályaudvarról este 7 óra 15 perczkor Bicskére és onnan este 6 óra 55 perczkor meg 8 óra 43 perczkor Budapestre naponta, továbbá minden ünnep és vasárnapon Komárom—Uj-Szőnyből d. u. 1 óra 45 perczkor Tata-Tóváros-kertre és onnan este 9 órakor vissza Komárom—Uj-Szőnybe, helyi személyvonat indittatik.

Ugyancsak junius hó 1-étől szeptember 15-éig a déli vasutnak Székes-Fehérvár-felé közlekedő helyi vonatához való csatlakozással, Budapest keleti pályaudvarról d. e. 11 óra 25 perczkor egy vegyes vonat indittatik Budapest—Kelenföldig. Az elősorolt helyi vonatokon kívül május hó 1-étől Budapest keleti pályaudvarról d. u. 12 óra 15 perczkor Bicskére és onnét d. u. 3 óra 4 perczkor vissza Budapestre egy új helyi személyvonat indittatik és az utóbbi vonat által Budapest-Kelenföldön a déli vasutnak Nagy-Kanizsa felől érkező vegyes vo-

natához is csatlakozás létesittetik Budapest keleti pályaudvarba.

Végül a jelenleg csak Bicskétől Győrbe reggel 3 óra 56 perczkor induló vegyesvonat forgalma a Budapest keleti pályaudvar és Bicske közötti vonalrészre is kiterjesztetik és Budapest keleti pályaudvarból éjjel 12 óra 30 perczkor indittatik.

A budapest—galántha—marcheggi és a galántha—zsolnai vonalakon.

Budapest és Marchegg, illetve Bécs között mindkét irányban egy-egy új, csakis I-ső osztályu kocsikból álló luxus-vonat helyeztetik forgalomba. E vonat Bécsből a Karlsbad felől érkező gyorsvonathoz csatlakozva reggel 8 óra 50 perczkor indul és Budapest nyugoti pályaudvarba délután 12 óra 40 perczkor érkezik; Budapest nyugoti pályaudvarból pedig este 7 óra 30 perczkor indittatik és Bécsbe éjjel 11 óra 20 perczkor érkezik, mihez képest e vonat úgy az egyik, mint a másik irányban az utat 3 óra 50 percz alatt teszi meg.

Továbbá Budapest és Bécs között az előző években is forgalomban volt s csupán I-ső osztályu utasokat szállított gyorsvonat a nyári évad tartamára szintén luxus-vonatként ismét forgalomba helyeztetik.

E vonat Budapest nyugoti pályaudvarból délután 5 óra 50 perczkor fog indulni és Bécsbe, csatlakozólag a gyorsvonathoz Karlsbad felé este 9 óra 45 perczkor érkezik; Bécsből pedig este 6 óra 45 perczkor indittatik és Stadlau állomáson a Karlsbad felől érkező gyorsvonattal csatlakozásban Budapest nyugoti pályaudvarba éjjel 10 óra 50 perczkor érkezik.

Ugy ezen, valamint az előbb említett új luxus-vonatoknál a rendes menetdíjon felül egy pótdíj is lesz fizetendő.

A Bécsből délután 1 óra 50 perczkor Budapest nyugoti pályaudvarba érkező gyorsvonat Tornócz állomáson, a Budapest nyugoti pályaudvarból reggel 7 óra 30 perczkor Zsolnára induló és onnét este 9 óra 15 perczkor Budapest nyugoti pályaudvarba visszaérkező gyorsvonat pedig Perbete állomáson nem állítatik meg.

Az új menetrend szerint Budapest nyugoti pályaudvarból délután 2 órakor Bécsbe induló gyorsvonatot úgy Budapest nyugoti pályaudvarról, valamint Vác, Nagy-Maros és Párkány-Nána állomásokról csak az Érsekujvárott tulra utazó közönség használhatja.

Ezen most említett gyorsvonatnak mentesítés céljából Budapest nyugoti pályaudvar és Érsekujvár között Nagy-Marosig mindhárom kocsiosztálylyal közlekedő, Nagy-Marostól azonban csak első és második osztályu kocsikat vivő helyi gyorsvonat helyeztetik forgalomba, a mely Budapestről délután 2 óra 20 perczkor indul és Érsekujvárra délután 4 óra 21 perczkor érkezik. E vonat Párkány-Nánán csatlakozást közvetít Balassa-Gyarmat, illetve Léva felé, Érsekujvárott pedig, az onnét jelenleg délután 4 óra 30 perczkor Pozsonyba induló személyvonattal állván csatlakozásban,